

Дорога й ластівка (1921—1923)

Хвильовий Микола

I

У перспективі — дорога.

Праворуч, ліворуч — акварелі. Далеко — ліс. Дорога до лісу, а може, вбік.

Дорога спокійно відходить, і на ній порожньо.

Мабуть, скоро зажовтіє листя, і в небо засумує старий дуб. Старий дуб був колись біля нашої хати, в дитинстві.

Я дивлюсь на дорогу, і вона веде мене за далекі гони.

Покірно йду за нею.

...Колись була береза, зірвав листок і положив у книгу; книзі, здається, більш як сто літ, пожовкли навіть рядки. А в цій книзі лист із берези, пожовклий. (Може, берези вже й нема... А де згадка про автора столітньої книги з пожовклими рядками?)

...Дивлюсь на дорогу. На дорозі порожньо, і я думаю про небуття: коли дорога відходить, тоді щось відходить, кудись відходить.

...Потім згадую сливи.

Саме по цій дорозі везли колись сливи. Я був маленький і прохав у тітки слив.

Тоді вона дала мені жменю.

Та не були то сливи. Було дитинство.

...На краєвиді купчаться хмари, збираються на вечір.

Але то буде не потоп, а впаде звичайна роса. Тоді забує рослина.

А в потопі (пам'ятаєте?) були голуби.

.....
.....

Біля вікна пролетіли голуби, фиркнули і зникли за величезним будинком.

І каже голубка: — Дорога? — Каже голуб: — Дорога!

Потім полетіли на площу Володарського і там сіли біля ратуші.

...Дивлюсь знов на дорогу.

За нею, куди вона йде, іде суворість, може, жорстокість, може, сама смерть.

Ну, і що ж? Хай ідуть: так треба.

Але все-таки що з дорогою?

І сказав голуб: — Дорога? — Сказала голубка: — Дорога!

.
.

По далекій дорозі пішла широка тінь. Проходили розпатлані хмари і погасили сонце.

Коли пройшла тінь і сховала дорогу — дороги не було. Я впав на обніжок своєї мудрости й подумав з тоскою:

— Дорога?

Але голуби не озивались.

.
.

Город шумів, кричали мотори, летіли будинки.

Мій далекий сон (лебедине крило) розтанув над містом.

...Я надів кашкета й вийшов на вулицю.

II

Було тихо і темно.

Раптом повіяв вітер.

І закрутило,
зашуміло
в деревах.

Був грім — то прийшла літня пахуча громовиця.

Зірвало її, і помчалась вона на темну просторінь.

...А потім зашумів дощ.

Вона шукала світло —
— шукала,
найшла,
полетіла.

Влетіла.

Було чудове блискуче світло і тихо, без дощу.

То була кімната.

Нарешті

— вдарилась вона в срібну жирандолю і впала на оксамитовий турецький килим.

Зітхаючи востаннє (вона розбилась на смерть), хилила голівку від світла й шукала очима
— вікно.

Вікна не було. І вона вмерла.

...А за вікном стояла ніч і тихо, темно і лукаво усміхалась.

.
. . .

За десять хвилин світало.

За годину я увійшов у кімнату.

Вже ночі не було.

Пройшла громовиця, пройшов дощ.

Підводилось сонце.

Пахло сонцем, пахло життям.

Я зітхав глибоко й високо підвів голову.

...Потім узяв її за крильця, зневажливо подивився на крильця й кинув її в помийну яму, де
рились бродячі міські пси.

То була ластівка.

Постійна адреса: http://ukrlit.org/khvyliovyi_mykola/dorooha_i_lastivka